

Arzu Murad

İşlədiyi uzun zaman ərzində ilk dəfə rüşvət almışdı, bu da ona haqq qazandırır ki, evdə olan bütün içki şüşələrini yanına düzüb boşaltsın. Tam dörd il öncə də ona bahalı hədiyyə verilmişdi, amma vəzifəsinə müdaxilə olunmamışdı deyə, o, bunu rüşvət olaraq düşünməmişdi. Bir tərəfdən də başının üstündə onu tənbeh edən qardaşı sinirlərini pozurdu:

- Müdir adamdır, nə işin var axı onda? Arada bir özünə baxırsan? O kim, sən kim? Sənin harana yaraşır müdirə səhv olduğunu demək? Axı özünü nə hesab edirsən? Ağzından çıxardığın sözlə şalvarın heç birinə uyuşurmu? - deyə qardaşını tənbeh edən Faiq ona düzgün yolu göstərməyə çalışırdı.

Əlbəttə ki, Arifin bütün bunları bilməyə ehtiyacı vardı. O bilmirdi ki, işlədiyi yerdə müdirin üzünə qayıtmaq olmaz, hətta bacardığı qədər müdirin o yan-bu yanına keçməlidir. Əksi onun işsiz qalmasını göstərən işarədir. Çox təəssüf ki, bunları ona öyrədən olmamışdı, yoxsa əlbəttə ki, o da bütün bunları bacarırdı, hətta hər kəsdən yaxşı bacarırdı. O heç bəzi həqiqətlərin danılması gərəkdiyini də bilmirdi, necə də gülüncdür. Əgər o bütün bunları bilsəydi, təbii ki, səfillikdən ölən iş yoldaşının ölümündə günahı olduğunu müdirə xanımın üzünə vurmazdı. Arif bilməliyd ki, belə sözlər həqiqət olanda müdirlərin qəlbinə daha çox incidir. Danılmaz həqiqətlər insanları böyük uçurumlara sürükləyir. İndi Arif də bundan belə acından ölən iş yoldaşı kimi ya gecələr aclıq qoxusuyla yatıb, səhərlər mədəsinin səsinə oyanaraq əzrayılıni gözləməli, ya da bütün çətinliklərə güc gəlib "gözəl günlər görəcəyine inamını itirməməli" idi.

Faiqin dedikləri Arifin eyninə də deyildi. Onu müdirə xanımın etibarından çox deputat xanımın etdiyi yandırır. O, hədiyyə alan əllərini məzəmmət edirdi. Budur, yenə ondan zəng gəldi, yenə deyəcək, yazının orasına düzəliş et, burasını sil, onu çıxar, düz alınmır, bunu qoy. Adam haqlı, o bahalıqda hədiyyə verib, təbii ki qarşılığını almalıdır. Bütün bunların fəvqündə bir yandan da Arif öz-özünə deyirirdi:

- Öl, Arif, bunların hamısı öz sarsaq utancaqlığının nəticəsidir. Verdiyi hədiyyəni yerindəcə qaytarmalı idin, yersiz tərəddüdləriniz indi barmaqlarınızı kəsən. Hədiyyənin qiymətinə bax, üç yüz iyirmi beş manat. Sənin başımda heç yüz bit yoxdur. Yəqin indi o da elə bilir ki, hədiyyə çox xoşuma gəlib, ona görə tula kimi qarşısında hərələnirəm.

Arifin ehtiyacı yox idi ki, bunu kimsə onun üzünə vursun, özü bütün həqiqətləri var gücüylə öz

üzünə çırpırdı. Yadına salanda bədənini bürüyən istiliyi ilə özünü cəzalandırır. Hətta Faiqin hədiyyəni onun gözündə ucaltmaq çabaları da boş çıxırdı:

- Guya hədiyyəni qaytaracaqsan, nə dəyişəcək? Sən, deyəsən, doğrudan da özünü bir zibil hesab edirsən. Beləsinin yüzünə verdiyi pul onun gündəlik cibxərcliyidir. Aqlın olsun, istəmirsən, ver mənə, bəd gündə pula çevirərəm.

Arifi məyus edən həm də o idi ki, heç doğmaca qardaşı da onu anlamırdı, elə bilirdi ki, hədiyyəni bəyənəməyib, amma düşünmək istəmirdi ki, əslində Arifin bəyənəmədiyi hədiyyənin verilmə məramı idi. Cavabsız zəngin ardınca bir zəng daha, sonra yenə bir zəng daha. Nə qədər qaçacaqdı Arif bu zəngdən? Əvvəl-axır cavab verməli idi. Ürəyindəki bütün gileylərini onun üzərinə yağdıracaq, əsl niyyətini anladığını üzünə yağlı sille kimi vuracaqdı, amma hələ ki uyğun zamanı deyildi. Yaxşı olardı ki, bu barədə heç bir söhbət açmayıb özünü axmaqlığa vursun.

- Bəli Fəridə xanım, salam, çox minnətdaram, siz yaxşı olun. Bəli, dediyiniz bütün məqamlara düzəliş etdim, narahat olmayın. Mən də istəmərim ki, sizin cəmiyyətdəki mövqeyinizi xələr dəysin. Aha, oldu, onu da düzəldərəm. Göndərirəm, özünüz də oxuyub düzəlişlərinizi edərsiz- bu sözlər üzünə tüpürcək kimi yapışırdı. İlahi, necə də məhkum idi onun qarşısında əzilib-büzülməyə. Qardaşı getsəydi, doyunca ağlayar, özünü söyər. Siqaret qutusu boş, içki şüşələri boş, mədəsi boş, qardaşının da ki, görməmişlikdən doğan dır-dırı lap sinirlərinə təpirdi. Belə məqamlarda normal insanın ağılına nə gəlsə, Arifin də ağılına eynisi gəlmişdi. Düşünürdü ki, onsuz da o hədiyyənin bədəlini ödəmişəm, bəlkə qaytarmayım, bundan da pis günüm olmayacaq ki. Qürurunun səsi mədəsinin səsinə batırdı. Qəfil yerindən qalxıb cibindəki pulları saydı, nə az, nə çox, cəmi doqquz manat səksən qəpiyi vardı. Başladı hesablamağa: bir qutu siqaretim, bu elədi iki manat iyirmi qəpik, çörəklə pomidor-xiyar edəcək iki manat, qaldı beş manat altmış qəpiyim. Bir manatla da o başa, bu başa, yerdə qalan pul da həm ölümə, həm dirimə bədsi. Maaşa qədər zəhrimara pul vermərəm, uzağı kimsə qonaq etsə, fürsətdən bəhrələnərəm. Oturub qəpik-quruş saydığına görə özündən çimtişirdi. Deyəsən bayıra çıxıb bir az hava almağa ehtiyacı vardı. Axşamdan əynində qalıb iylənən paltarlarını çıxarıb fərqli bir şey geyinmək istəyirdi ki, deputat xanım onun geyiminə baxanda o hədiyyəyə ehtiyacı olmadığını anlasın. Qapıdan çıxanda səhərə qədər başını balıncı çırpmaqdan viz olan saçlarını güzgüdə görməsəydi, elə də çıxacaqdı. Bir də neçə gündür ona göz dağı olan "hədiyyə"

Hədiyyə

Hekayə

yəni" də özüylə götürdü. Qardaşına güvənmirdi, bilmirdi ondan nə gözləsin. Qayıdanda bu hədiyyəni yerində tapmaya bilirdi.

Yolda öz-özünə hey düşündü, harda səhv etdiyini, hansı hərəkətinin yersiz olduğunu anlamağa çalışırdı? Bilmək istəyirdi ki, o qadın hansı məqamda bu boşluğa duyub? O nədən bu qənaətə gəlib ki, mənə o hədiyyəni vermək olar? Bəlkə günah heç o qadında yox, mənim dırnaqarası həmkarlarımdadır? Yəgin bir-ikisinə verib, onlar da quyuğu yamış tula kimi qəbul ediblər.

Yolda olduğu zaman da Fəridə xanımdan zəng gəldi. Bu dəfə artıq Arif özünü əla ala bilmədi, dəstəyi qaldırıb onu sancan qurd-ları içindən tökməli idi:

- Yenə nəyi düzəltməliyəm, Fəridə xanım? Verdiyiniz o zəhrimara qalmış hədiyyənin qarşılığı nə vaxt bitəcək? O zənciri boynuma dolayıb itiniz kimi hara istəyirsiniz, ora da fırladırsız. Axı o mərətsiz də sözünüzdən çıxamayacaqdım, gərək mənə bu cür alçaldaydız? Sizdən gəlib göstəriş dolu zəngləri görəndə özümdən iyrənirəm, axı niyə sizin üzünüzə yalandan gülməliyəm? - deyəcəkdi, amma adını bilmədiyi hansısa qüvvə ona güc gəldi. "Hər şeyin zamanı var" dedi və zəngə cavab verməyib yoluna davam etdi. Ruhu göynəyirdi, o an əlində iti nəsə olsaydı, boğazının altından sancıb aşağıya doğru çəkərdi.

- İşə bax, hələ durub mənimçün digər jurnalistləri misal çəkib onların qələmini bəyəndiyini söyləyir. Elələrinin bəxti yaxşı gətirir, yazılarının hər cümləsində alacağı pulun miqdarını düşünən adamları həmişə öpüb gözlərinin üstünə qoyurlar, mənim kimi dingilişləri əlbəttə ki, it yerinə saymayacaqlar. Mənim gördüklərimi onlar görsələr, intihar edərlər, nəinki qələmə almaq. Sifətləri bərkdir, ona görə çörək yedikləri qaba batırmaq onlar üçün daha rahatdır, yazır, beş-üç manatını da qatlayıb qoyur cibinə və ya Allah, səninki səndə, mənimki məndə. Bu məndə alınmaz, yoxsa çoxdan kəndarım qızıldan idi- öz üstünə qışqıra-qışqıra danışır, yol boyu da hər kəsin heyrat dolu gözlərini öz üzərində hiss edirdi, amma önəm vermirdi- rüşvət almış adam deyəsən yavaş-yavaş sirtlaqlaşma mərhələsinə qədər qoyur, artıq heç nədən utanmır. Əcəb də edir, bundan da böyük hansı ayıb iş onu utandırabilər ki?!

Telefona cavab vermədiyini gören Fəridə xanım ona mesaj yolladı. Mesajdan belli idi ki, yazı işıqlanıb və Fəridə xanım olduqca məmnundur yazıdan. Mesajı oxuyan kimi Arifdən qəhqəhə qopdu, camaat da ona baxıb "dəlidir" qənaətinə gəldi. Sonra özü də düşünüb durdu:

- Deyəsən, mən doğrudan da dəli oluram. Axı milçəkdən fil düzəldən kimi bu məsələni niyə bu qədər şişirtdim? Rüşvətdir də, burda nə var axı? Bu dəqiqə də pulsuz salam alan yoxdur, nə olsun ki, dindirəndə hamısı rüşvət alını pisləyir, di gəl ki, hər beş adamdan biri "çak-çuk" adıyla belə şeylərlə dolandır. Problem bunda deyil, sadəcə mən ona var gücüm ilə inanırdım, belə bayağılıqlarla işi etmədiyini zənn edirdim. Elə bilirdim bu həyatda hər şey onun gülüşü qədər təmizdir. Bəlkə o bunu düşünmədən edib? Bəlkə rüşvət deyə yox, həqiqətən hədiyyə olaraq verib? O mənim belə gicbəşər olduğumu hardan bilsin? Axı o hardan bilsin ki, mən belə şeylərə öyrəşməmişəm? Guya mən dürüst davranmışam? Mən də onu görməkçün müsahibəni bəhanə etmişəm. Yəni hesab heç-heçədir...

Danışa-danışa gəlib onun evinə çatmışdı, halbuki evdən mağaza adıyla çıxmışdı. Xatırlaya bilmirdi ki, yolda avtobusa minibmi, yoxsa bu boyda yolu piyada gəlib? Madam ki, bura qədər gəlib, demək hədiyyəni qaytarmaq məqamıdır, amma bir çox səbəblərdən onunla üz-üzə gəlmək istəmirdi. Başlıca səbəb yenə çəkinənliyi idi. Ürəyində düşüncülərinin onun üzünə demək cəsaretinə sahib deyildi hələ. Evdə olub-olmadığını bilmək üçün ona mesaj yazdı. Aldığı cavabdan çox razı qaldı: indilərdə evdən çıxıb-mış. Özü evdə olmasa da, xidmətçisinin həmişə evdə olduğunu bildiyi üçün qapılarının zəngini çaldı. Xanım qapını açanda əlindəkini ona uzadıb: "Bunu Fəridə xanıma çatdırarsız- dedi,- özü biləcək nə olduğunu".

Etdiyi hərəkətin qarşılığını gözləyirdi, heç olmasa "niyə?" sualını alacağından çox əmin idi, amma 3 gün gözlədikdən sonra bir cavab almadığını görüb özü yazdı:

- Problem nə sizdə, nə də sizin verdiyiniz o qutudadır. Problem məndədir, mən öyrəşməmişəm belə jestlərə, hədiyyə almalara, hələ bir vəzifə başında.

Bu mesajın ardınca da səssizlik oldu, heç bir cavab almadı. Lakin özü o qədər rahat idi ki, sanki qəti vüqarıyla parlaq qələbə qazanmışdı. Daha bundan belə vicdanı rahat idi, gələcəkdə kimsə onu vicdansızlığına görə suçlamayacaqdı. O qədər xoşbəxt idi ki, az qala ürəyi partlayacaqdı. Bəlkə bir neçə dəqiqədən sonra bu xoşbəxtliyi burnundan gildir-gildir töküləcəkdi, amma olsun, ani fərəh də Arifdən yana böyük şey idi.

- Salam, mənə bir dəne zavod çörəyi, hərəsindən bir kilo pomidor-xiyar, həmişəki siqaretdən, bir də o balaca nemətdən ver, amma onu yaz nisyəyə. Bu gün çox xoşbəxtəm, içmək istəyirəm.

